

Kremlis ping-pong

Kas 4. aprilli gaasirünnaku Süürias Khan Shaykhunis korraldas Süüria president Bashar al-Assad? Kui lugeda uudistesaiti Baltnews.ee, võib jääda mulje, et gaasirünnakut ei toimunudki ja videod rünnakuohvritest olid lavastatud Süüria vabatahtlike kiirreageerimisüksuse Valged Kiivrid poolt.

Viisi, kuidas sellesisulised uudised internetis levisid, saab kirjeldada väärtete levitamise tehnika läbi, mida nimetatakse ping-pongiks. Selle juhtumi puhul osalesid ping-pongis – tahtmatult või mitte – ka Ühendriikide veebisaidid.

Gaasirünnakule järgnenud Ühendriikide presidendi Donald Trumpi otsus vastata Ühendriikide poolse raktirünnakuga Süüria õhuväebaasile tõi kaasa valuliku [reageeringu](#) Kremlis poolt, väärtetele põhinevaid [lugusid](#) Venemaa riigimeediast ja Ühendriikide paremäärusgruppide [pahameele](#). Kõik kolm väljendasid ka seisukohta, et gaasirünnak oli pelgalt väljamõeldis. Kremlis [sidemetega](#) Baltnews.ee uudistesaidile jõudis [lugu](#) sellest, kuidas Valged Kiivrid gaasirünnakute ohvritest propaganda eesmärgil videoid lavastavad, 8. aprillil. Baltnewsi lugu väitis, et Valged Kiivrid mõrvasid realistlike propagandavideote filmimiseks lapsi, toetudes Venemaa väljaande Komsomolskaja Pravda loole. Komsomolskaja Pravda lugu omakorda kasutas allikana Ühendriikide [veebisaiti](#) Veterans Today. Komsomolskaja Pravda lugu ei ole enam veebist leitav, kuid Veterans Today viitas loos Venemaa riikliku ingliskeelse telekanali RT [uudislõigule](#) Venemaa välisministeeriumi pressikonverentsist. Pressikonverentsil tsiteeriti arstideorganisatsiooni Swedish Doctors for Human Rights (SDFHR) [tähelepanekuid](#) 2015. aastal Süürias Sarmines toimunud gaasirünnaku järel filmitud Valgete Kiivrite tegevust kajastavate videote kohta. SDFHR avaldas tähelepanekutes kahtlust, kas elustamisprotseduure ei viidud läbi juba surnud laste peal. Veterans Today interpretatsioonis aga väitis SDFHR, et Valged Kiivrid mõrvasid lapsed, et saada realistlike videoid. Ehkki SDFHR [lökkas](#) hiljem selle väite ümber, jäid nii Veterans Today kui Baltnewsi lugu muutmata.

Mõni päev hiljem võttis RT teema uuesti [üles](#), intervjuuerides SDFHR esindajat, kes mainis, et ehkki ei ole veel tõendeid selle kohta, kes pani toime 4. aprilli gaasirünnaku, tõestavad varasemad videod, et Valgete Kiivrite päästeoperatsioonid olid lavastatud. RT loo võttis omakorda [üles](#) Sputnik, kus avaldatu kinnitas, et Valged Kiivrid ei ole usaldusväärsed, ja just nagu 2015. aastal, olid ka sel korral rünnakuohvrite videod lavastatud – ja seega ei pruukinud rünnakuid toimudagi. Sputniku lugu “Valged Kiivrid fabritseerisid Süüria keemiarünnaku tagajärjed” ilmus hiljem veel kahel väiksemal eestikeelsel uudistesaidil, [Pilguheit.ee](#) ja [Uudis.eu](#).

Selles loos on nii mitu erinevat osapoolt, et need nõuavad eraldi tähelepanu. On raske öelda, kui usaldusväärsed on SDFHR tähelepanekud. Valgete Kiivrite usaldusväärsust on enam kontrollitud. Atlantic Councili [raport](#) “Aleppo murdmine” leidis, et ehkki “Valgeid Kiivreid ... võib pidada usaldusväärseks, kui nende teavet kontrollida teistele allikatele toetudes, on seda organisatsiooni pidevalt kujutatud grupina, kellelt pärinevaid tõendeid tuleb eirata,” ning et organisatsiooni on nii Venemaa ametiisikud kui riiklikud meediakanalid näidanud tahtlikult halvas valguses.

Mis puutub Ühendriikide veebisaiti Veterans Today, siis selle tõsiseltvõetavise analüüsimiseks võib kasutada Facebooki [soovitusi](#) väär uudiste kindlakstegemiseks. Nende

soovituste järgi ei saa Veterans Today [lugu](#) pidada usaldusväärseks viiel põhjusel. Esiteks, loo pealkiri – “Tumpi poolt tellitud tsenseerimine: Rootsi arstide ühingu sõnul mõrvasid Valged Kiivrid võltsvideote filmimiseks lapsi” on tahtlikult šokeeriv ja tundub uskumatu. Teiseks, Veterans Today lehel ei ole kirjas toimetuse [kontakte](#). Veebilehel olev toimetuse aadress, telefoninumbri ja lugude autorite nimed on viited sellele, et inimesed seisavad avaldatud lugude taga oma näo ja nimega. Sellise informatsiooni puudumine viitab, et toimetus ei võta avaldatu eest vastutust.

Kolmandaks, ei loos ega loo juures ei ole mainitud kuupäevi. Kuupäevade puudumine eksitab lugejat – ehkki SDFHR tähelepanekud puudutasid 2015. aasta keemiarünnaku järel filmitud videoid, olid need kas tahtlikul või tahtmatult esitatud kontekstis, kus jätsid mulje, et tegu on hiljuti filmituga.

Neljandaks, ühest allikast pärineva teabe interpretatsioon on tahtlikult eksitav, ja teise allika neutraalsus on küsitav. SDFHR lükkas neile omistatud väite laste mõrvamise kohta umber, kuid Veterans Today lugu jäi sellest hoolimata muutmata. RTst, Venemaa valitsuse rahastatavast telekanalist saadavasse teabesse tuleks suhtuda tähelepanelikkusega, kui teema puudutab valdkonda, millega Venemaa huvid haakuvad – tegevuse tõttu Süürias ja koostöö tõttu Assadi režiimiga on tegu just sedasorti teabega.

Ja viiendaks, ehkki Veterans Today avaldatud lugu levis mitmesse kanalisse, ükski oma usaldusväärset tõestanud meediakanal sellele tähelepanu ei pööranud.

Infoliikumise ahel RT - Veterans Today – Komsomolskaja Pravda – Baltnews – RT – Sputnik mille käigus kujunes uudis Valgete Kiivrite poolt lavastatud keemiarünnakute tagajärgedest on näide väärteabe loomise ja levitamise [tehnikast](#), mida nimetatakse ping-pongiks. Just nagu ping-pongis, pendeldatakse selle tehnika puhul teavet edasi-tagasi kahe või enama Venemaa riikliku või rahastatud kanali vahel, tsiteerides teineteist, kujundades iga tsiteerimisega lugu ja täites otsingumootorid kümnete ja kümnete väärteabel põhinevate lugudega, mille hulk aitab luua muljet usaldusväärsest, kuna mitmed erinevad kanalid paistavad lugu kinnitavat. Selle konkreetse juhtumi puhul on ping-pong kombineeritud teise väärteabe loomise tehnikaga, narratiivipesuga, mis tööinfolevitamise kanalite sekka ka Ühendriikide veebisaidi, mis loob mulje, et teave võib pärit olla hoopis sealt.

Kõik ping-pongis osalejad ei pruugi tahta Facebooki soovitusi väärteabe avastamiseks tõsiselt võtta, aga seda enam peaksid seda tegema usaldusväärset veebilehed. Facebooki soovitustest võib olla abi, et mitte tahtmatult ping-pongi mängu osaliseks saada.